

**A country of all legal possibilities
or about the culture and the management
in the United States of America**

*O țară a tuturor posibilităților legale
sau despre cultură și management
în Statele Unite ale Americii*

Lecturer ISTOCESCU Amedeo, Ph.D.

The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania

e-mail: amedeoistocescu@yahoo.com

Abstract

The purpose of this paper is to briefly describe the complex experience that I had traveling, for the first time, in the summer of 2009, for seven weeks, in the United States of America. Both fascinated and intrigued, I went through "country of all legal possibilities", admiring, observing, but, above all, asking myself a lot of natural questions. So in this travel journal "made in United States of America" I intend to launch these questions that have sprung up in my mind in this almost perfect world, questions that have their ordinary answers in a complex culture, and a modern management, as special as is the nation that includes them.

Keywords: *rules and principles, personal freedom, traveling, cultural journey, complex culture, modern management, United States of America*

Rezumat

Scopul acestei lucrări este de a descrie pe scurt experiența complexă care am avut-o călătorind, pentru prima dată, în vara anului 2009, timp de șapte săptămâni, în Statele Unite ale Americii. Fascinat dar și intrigat, am călătorit prin "țara tuturor posibilităților legale", admirând, observând, dar, mai presus de toate, punându-mi o mulțime de întrebări naturale. Deci, în acest jurnal de călătorie "fabricat în Statele Unite ale Americii", am intenția de a lansa aceste întrebări care au răsărit în mintea mea în această lume aproape perfectă, întrebări care au atât răspunsuri simple într-o cultură complexă și un management modern, cât și răspunsuri speciale așa cum este națiunea care le include.

Cuvinte-cheie: *reguli și principii, libertate personală, călătorii, călătorii culturale, cultură complexă, management modern, Statele Unite ale Americii*

JEL Classification: Z10, Z19, O51

Stiam că această călătorie va schimba tot ceea ce cunoșteam, din cărți, din manuale, din media, de la prieteni, despre Statele Unite ale Americii. Știam că cele 35 de țări pe care le vizitasem anterior pentru o perioadă de cel puțin (câte) două săptămâni îmi puteau oferi posibilitatea necesarelor comparații, dar nimic mai mult. Știam că, la întoarcere, voi putea rescrie nu doar capitolul despre această țară din cartea mea de „Management comparat”, ci „povestea culturală și de management” a continentului nord-american în ansamblu și poate multe dintre celelalte capitole. Știam că trebuia să pregătesc temeinic această călătorie culturală și să devin un explorator asiduu al culturilor locale și al celor asimilate. Știam că urma să îmi formulez un punct de vedere concret și corect în legătură cu managementul practicat în organizațiile de acolo. Știam că îmi voi dori să merg de nenumărate ori în Statele Unite în anii care vor urma, încercând să înțeleg această țară cât un continent, cu oamenii săi direcți și sinceri, cu angrenajul său economic aproape perfect și cu un „sistem” cultural bine protejat și cu care americanii știu să se mândrească atât cât este nevoie.

Nu știam însă ce traseu să aleg pentru această primă incursiune în lumea americană; vroiam să văd însă cât mai multe locuri. Nu știam dacă și în ce condiții urma să obțin viza pentru Statele Unite ale Americii; credeam însă că nu va fi prea greu. Nu știam cum urma să călătoresc în interiorul țării, dar îmi doream să fac față distanțelor imense. Nu știam cât de gravă este acolo „noua gripă”; speram doar să nu fiu contaminat. Nu știam prea bine cât costă „să trăiești” în Statele Unite; bănuiam doar că voi găsi cazare și transport la tarife rezonabile. Nu știam cum sunt oamenii, omogeni sau segregati, prietenoși sau distanți, dar intuiam că voi fi ajutat, la nevoie. Nu știam cât de mult și cât de corect voi înțelege ceea ce reprezintă viața de zi cu zi a oamenilor obișnuiți; visam doar să nu mă las păcălit de imagini publicitare și de clișee. Nu știam, în fine, în ce mod și cât de mult urma să mă influențeze această călătorie; știam însă că experiența mea de călător serios mă va ajuta nu doar să mă întorc sănătos acasă, dar și să pot valorifica deplin noile cunoștințe și ineditele experiențe.

Treptat, ideile inițiale au devenit certitudini. Traseul meu, întins pe șapte săptămâni, avea să înceapă la Chicago și să se încheie la San Francisco. Cumpărasem, așadar, biletul de avion, pe baza milelor acumulate printr-un program de fidelitate. Apoi, am stabilit reperele pe care doream să le ating: orașe mari, pentru vacarmul, cultura și complexitatea lor; orașe mici, pentru comunitățile locale și arta lor; parcuri naționale, pentru ineditul peisajului și fermitatea prezervării specificului natural și cultural. A rezultat, în mod aproape firesc, o combinație perfectă și un traseu excepțional: Chicago (Illinois), New York City, Philadelphia (Pennsylvania), Washington D.C., Savannah (Georgia), New Orleans (Louisiana), Santa Fe (New Mexico), Flagstaff (Arizona), Los Angeles și San Francisco (California). Rezervarea cazării a fost pasul următor, vital și pentru obținerea vizei. Acest moment a reprezentat o formalitate, deoarece dosarul era complet: bilet de avion, traseu, cazare, perioada de vacanță/concediu certificată, dovada proprietăților, dovada susținerii financiare, lista țărilor vizitate anterior. A rezultat, în aceste condiții, o surpriză frumoasă: am primit viza pentru zece ani. Liniștit fiind, de acum urma să mă ocup de mici detalii, de aflarea programului

muzeelor, de planificarea transportului dintre localitățile de pe traseul meu și de transportul local. Am avut din nou noroc: Greyhound, o companie istorică, dar fără concurență într-o lume a competiției, promova, printr-o campanie nouă, cumpărarea biletelor prin Internet, cu anticipație de cel puțin 21 de zile, iar tarifele erau reduse la jumătate. Am fixat zilele, pe baza rezervărilor pentru cazare și am cumpărat cele nouă bilete de autobuz, la tarife incredibile. Și apoi a fost ziua cea mare, 23 iulie 2009, întâlnirea cu țara tuturor posibilităților legale. Chicago, aeroportul O'Hare.

Pe malul lacului Michigan, Chicago este un oraș exemplar, alternând între arhitectura lui Frank Lloyd Wright (din Oak Park, de exemplu) și zgîrie-norii de la începutul secolului trecut sau cei de astăzi, între lumea lui Ernst Hemingway (din aceeași nobilă periferie Oak Park) și cea a imensei biblioteci publice din centru, între parcuri care șerpuiesc pe distanțe de mulți kilometri pe faleză lacului și podurile metalice pe care, deasupra străzilor centrale, circulă trenurile regionale, între nucleul industrial și Institute Art of Chicago, între *downtown* și periferie, între aeroport (cel mai aglomerat din țară) și Loop, veritabilul centru al orașului.

Chicago, centrul orașului

New York, Muzeul de artă modernă

În Port Authority Bus Terminal, în Manhattan, începe zilnic, pentru zeci de mii de localnici și călători, o foarte obișnuită sau o foarte specială zi, plină de firesc sau de mirajul marelui New York City. Orașul, riguros, dar aglomerat, ordonat, dar foarte întins, înghesuit în Lower Manhattan, dar și aerisit în Central Park, cu instituții financiare mondiale, dar și cu uimitoare colecții de artă și instituții de cultură, cu oameni proveniți din zeci de țări, dar care știu să respecte un sistem de valori obligatoriu, cu un eficient management local, dar și cu intemperii estivale, cu o rețea de metrou impecabilă, dar și cu alte mijloace de transport eficiente, cu Broadway, dar și cu Wall Street, m-a găzduit și mi-a arătat o parte din ineditul său. Dilematic, am oscilat și eu, preț de o săptămână, între muzeul inedit și nesfârșit, multicolor și multiethnic, al străzii și muzeele veritabile ale orașului (Metropolitan Museum of Art, Museum of Modern Art, Brooklyn Museum of Art, Samuel R. Guggenheim Museum or Museum of Jewish Tolerance). Și m-am întâlnit din nou

cu miticul arhitect american, Frank Lloyd Wright. Și am ascultat poveștile milioaneilor de imigranți europeni, în memorialul de pe Ellis Island.

La Philadelphia am căutat, pe Independence Mall și în cartierul istoric al orașului, semnele bine păstrate de comunitatea locală, bine cunoscute de americanii obișnuiți și cu mândrie prezentate de ghizii-rangeri, ale istoriei moderne a Statelor Unite ale Americii. Case, muzee și parcuri istorice amintesc de John Locke, George Mason, Thomas Jefferson, Benjamin Franklin, care au inspirat or au scris Declarația de Independență, pe care urma să o văd, după câteva zile, în clădirea Arhivelor Naționale din Washington D.C. Philadelphia Museum of Art, clădirea și colecțiile, mi-au arătat apoi o altă dimensiune a orașului în care transportul subteran a lăsat locuitorilor șansa de a putea admira, la nesfârșit, bibliotecile, muzeele, bulevardele, templele (masonice sau bancare) și clădirile administrației.

Philadelphia, cartierul istoric

Washington, Muzeul presei

Washington D.C. este orașul în care chiar lucrează pentru administrația federală, în permanență, zeci de mii de oameni. Oaspeții orașului sunt ușor de găsit deoarece își petrec tot timpul vizitând monumentele și muzeele care străjuiesc National Mall. Și există câte ceva pentru fiecare, nu numai Capitoliul, Memorialul George Washington sau Casa Albă, ci și cel puțin încă 12 muzee naționale. Așa încât și aici săptămâna planificată a trecut repede, cu însemnări asidue făcute zilnic în National Museum of American History, National Museum of Natural History, National Museum of American Indians, National Museum of African Art, Arthur Sackler Gallery, Freer Gallery of Art, Hirshhorn Museum ori National Gallery of Art, ambele aripi. Pe colinele din nordul orașului, printre splendide zone rezidențiale, se află National Zoo și National Washington Cathedral.

În sudul extrem de călduros și incredibil de umed, Savannah este unul dintre cele mai frumoase orașe americane, construit în stil victorian. Cartierul său istoric mustește de splendide case din lemn, cu ferestre mari, cu verande generoase, cu balcoane confortabile, cu grădini înflorite, cu poduri înalte, dar și de numeroase parcuri și grădini publice. Devenite pensiuni, multe dintre aceste case atrag, seduc și rețin turistul rătăcit în Georgia, care le preferă în locul hotelurilor amplasate pe malurile râului Savannah, un alt loc de plimbare și relaxare. Și tot Savannah se

numea și primul vapor construit în oraș cu scopul precis de a traversa Atlanticul spre Europa, în secolul al 18-lea.

Savannah, cartierul istoric

New Orleans, cartierul francez

În Louissiana, statul vecin, la fel de călduros și la fel de umed, New Orleans trăiește din plin, colorat și vesel, în ceea ce pentru toată lumea se numește French Quarter, Cartierul Francez, un carioaj central de străzi, lângă care s-a dezvoltat districtul financiar, de divertisment și de afaceri. Hoteluri, magazine, localuri, bănci, ateliere, expoziții, galerii, biserici, piețe, plus turiști excentrici și localnici de culoare alcătuiesc materia fabuloasă a inimii orașului. Miroase a jazz și a lene, a istorie și a criză, iar Mississippi curge nepăsător. Dincolo însă de fluviu, Algiers îți arată frumusețea autentică a caselor vagon (sau case pușcă), cu un nivel sau două, construite din lemn de chiparos, fără fundație, dar amplasate pe postamente din cărămăzi, care stau și așteaptă, câteodată, apele învolburate. Nu am îndrăznit să întreb nimic despre Katrina, deși agențiile de voiaj oferă, nu știu cui, „Katrina Tour” de o zi, cu plata integrală. Nici despre plantații nu am întrebat, se înțelege, deși alte agenții de turism oferă, desigur, altor gură-cască, „Plantation tour”, cu același tarif. Nici despre voodoo nu am întrebat nimic, deși tot mereu alte agenții de turism oferă celor care doresc excursii ghidate în cimitirul central al orașului. Pe bani, evident. La două tururi, se aplică o reducere. La trei, reducerea este chiar substanțială. Pe mine m-a interesat povestea orașului creat de francezi, povestea monetăriei orașului și istoria ambasadurilor jazzului (Louis Armstrong, Benny Goodman, Count Basie, Cozy Cole, Woody Herman, Clark Terry, Dizzy Gillespie, Duke Ellington, Darie Brubeck).

Centru al unei vaste zone locuite încă de populații native, întinsă de la Albuquerque și până la Taos, orașul Santa Fe este poate cea mai adecvată combinație între un veritabil oraș din Mexicul adevărat, din sud și perfecta administrație și rigoare din Statele Unite ale Americii. La peste două mii de metri altitudine, sub un soare calm, printre permanente festivaluri de muzică tradițională mexicană și folk americană, circa 60 de mii de oameni locuiesc într-un oraș perfect cultural și deplin asumat ecologic, cu șase muzee importante, cu o incredibilă „Indian Market”, în case îmbrăcate în mod voit în adobe crem-marونیu-roșcat și

cu forme întotdeauna rotunjite, așa cum sunt de fapt aproape toate clădirile, fie ele hoteluri, bănci, parcuri sau spații ale administrației locale. Muzeele orașului (New Mexico History Museum, New Mexico Museum of Art, Museum of Indian Arts and Culture, Museum of International Folk Art, Museum of Spanish Colonial Art și Georgia O'Keefe Museum) sunt excepțional dotate și perfect integrate în mediul geografic local, cunoscute și căutate de comunitatea locală și de turiști.

Santa Fe, centrul orașului

Grand Canyon

Pentru că este un oraș mic, Flagstaff are o banală istorie proprie, axată pe legendara Route 66 care străbate orașul și pe la fel de legendara cale ferată, care a legat, pentru prima dată, estul și vestul țării. Azi aceasta este străbătută doar de trenuri de marfă cu cel puțin o sută de vagoane, trase de trei locomotive și împinse de alte două, atât de sonore, încât se aud din orice colț al urbei. Barnes & Noble, librăria orașului, mare cât o bibliotecă, dar și campusul imens, central, ecologic și tradițional al Northern Arizona University m-au ajutat să mă informez pentru traseul pe care l-am făcut în Sedona Valley și în Grand Canyon, dar și să mă odihnesc, citind și studiind, înaintea plecării spre California.

Acoperind o suprafață de circa 2000 de kmp, găzduind o populație estimată la 17 milioane de locuitori, marele ("greater") Los Angeles este de fapt nucleul unei zone din care fac parte multe orașe independente, care se succed unul altuia, de-a lungul și de-a latul străzilor care ajung să aibă chiar și 30 de km lungime și clădiri numerotate până dincolo de 19.000, fiecare o sută de numere fiind alocate unui „block”, adică spațiului dintre două străzi alăturate, paralele. Păstrând pentru sine exact patru milioane de locuitori, Los Angeles este un megalopolis cultural, mai mult decât unul economic, unde se întâlnesc și se ciocnesc vizibil oameni veniți cu adevărat din toate țările lumii. Amestecul este mai puternic și mai evident decât în oricare alt oraș american. Distanțele sunt mari, locuitorii numeroși, dar orașul este controlabil, grație unui sistem de transport flexibil, complementar, de tip radial, dar și transversal. Iar cultura, asociată istoriei recente sau îndepărtate, dacă știi să o cauți, este omniprezentă. Los Angeles County Museum of Art, Simon Wiesenthal Museum of Tolerance, dar mai ales incredibilele creații ale fundației Getty, respectiv Getty Center și Getty Villa, au reprezentat pentru mine locuri de o excepțională bogăție culturală, mai mult decât credeam că o să obțin de la acest

oraș zgomotos și pe alocuri artificial (Hollywood, spre exemplu, este un balon de săpun, un imens kitsch, o fabrică de stors bani). Fie și numai prin comparație, Santa Monica, pe malul oceanului, chiar este un loc plăcut și suportabil, iar Beverly Hills, o splendidă zonă rezidențială în care bunul gust și grădinarii mexicani sunt adevărații stăpâni.

Los Angeles, Getty Center

San Francisco, Alamo Square

Inspirat fiind, am alocat orașului San Francisco, o bijuterie culturală, istorică și arhitecturală și un veritabil oraș intercultural, o altă săptămână din vacanța mea americană. Era ultima, dar poate cea care m-a încântat la modul absolut. Evitam comparațiile, deși gândul meu fugea fie spre Barcelona, fie spre Montreal, orașe culturale prin excelență. Orașul acesta, San Francisco, este de mai multe decenii, epicentrul tuturor avangardismelor „made in California”: este amplasat exact unde trebuie, lângă golful care l-a făcut cunoscut și care este una dintre porțile de legătură cu lumea asiatică, permițând milioanele de chinezi să se stabilească și să creeze aici cea mai numeroasă și continuă comunitate din afara Chinei; este amplasat, în același timp, exact acolo unde nu trebuie, întrucât deplasarea în chiar centrul orașului este dificilă, din pricina diferenței de nivel, rezolvată admirabil de zgomotoasele „cable car”; este orașul în care nu numai artele și cultura modernă sunt la ele acasă (San Francisco Museum of Modern Art, Fine Arts Museum of San Francisco, amplasate excepțional, în De Young Museum și în Palace of Legion of Honour), dar și orașul în care științele au devenit spectacol (California Academy of Sciences), precum și orașul de unde spaniolii au început colonizarea regiunii și au construit în mod firesc primele „misiuni” catolice; este orașul unde viața palpita în Castro, în Alamo Square, în localurile pline la orice oră, pe waterfront, mai ales în zona Pier 39 sau în alte cartiere, unde până și cei fără adăpost (homeless) sunt fie ironici, fie poeți, fie comedianți, fie ghizi de ocazie, povestind despre Alcatraz, despre Golden Gate bridge sau despre tot ceea ce nu te interesează. Și a fost apoi ultima zi, 6 septembrie 2009, în care a fost nevoie să plec spre casă. San Francisco, aeroportul internațional. Iar două zile mai târziu începea și pentru mine ceea ce avea să dureze 19 seri, adică „Festivalul George Enescu”, seria de concerte „Mari orchestre ale lumii”.

Locul entuziasmului inițial din perioada pregătirii acestui drum spre Statele Unite ale Americii a fost luat apoi de imensa bucurie și de marea satisfacție pe care le-am resimțit în timp ce eram acolo, dar și de liniștea și de calmul cu care încerc acum să înțeleg ceea ce am văzut și am realizat în timpul călătoriei mele. Am căutat și am primit multe răspunsuri, dar parcă tot mai sunt sute de întrebări de formulat și tot atâtea răspunsuri de aflat.

De ce sunt atât de amabili oamenii (supraveghetori, vânzători, șoferi, călători), mergând până acolo încât te însoțesc (sau opresc în mod special) spre un/într-un loc ce pare vital pentru ca tu să te poți descurca apoi singur în „marele oraș”? De ce aproape toți șoferii de autobuz, din oricare oraș, sunt de culoare sau imigranți? De ce sunt atât de mari amenziile pentru blocarea unei intersecții (500 de dolari), pentru murdărirea unui spațiu public sau autobuz (250 de dolari)? Și, în general, de ce sunt peste tot reguli și interdicții? De ce trebuie să ai la tine, oriunde și oricând, mai degrabă un card, bancnote de valoare mică și un pumn de monede, mai ales de 25 de cenți, decât bancnote de valori mari? De ce așteaptă liniștiți călătorii urcarea în autobuzele locale sau în cele de mari distanțe? De ce se repetă la nesfârșit un set amplu de reguli ce trebuie respectate, de ce se verifică și se cântăresc în autogări atât de atent bagajele și de ce, în schimb, tot la Greyhound, șoferii sunt în marea lor majoritate albi? De ce nu sunt incluse taxele locale în prețurile afișate și afli de ele doar la casă? Și de ce diferă nivelul acestor taxe, de la un produs la altul și de la un stat la altul? Și ce înseamnă „tarif recomandat” pentru vizitarea unui muzeu? De ce predomină populația de culoare în statele din sud și este aproape de negăsit în San Francisco? Și de ce, tot aici, chinezii, atât de numeroși, sunt liniștiți și muncesc corect? De ce „gulerele albe” își beau cafeaua întotdeauna în grabă, pe străzile mereu aglomerate din Manhattan, dimineața? Și de ce aceiași oameni aproape că se târăsc spre casele lor după-amiaza spre seară, adică după serviciu? De ce îți se recomandă în orice loc să aștepți, să fii calm, să ai grijă, să fii atent? De ce se așteaptă la rând în mod organizat, oriunde, sub supraveghere? De ce a devenit obezitatea o stare „normală” de sănătate a populației, poate mai puțin în California? De ce sunt atât de mulți tineri europeni care lucrează cu program redus în localuri, în unități turistice de cazare? De ce sunt atât de multe autovehicule, dar nu există probleme privind parcarele acestora? De ce în orice clădire, indiferent de menirea acesteia, accesul se poate face prin rampe speciale înclinate, iar în interiorul lor deplasarea se poate realiza întotdeauna cu ascensorul și/sau cu scara rulantă? De ce există și se folosesc instalații de aer condiționat în orice spațiu public? Și de ce atunci când călătorește pe distanțe mari, în autobuz, americanul de rând preferă să care o pătură și o pernă, în locul unei haine mai groase? De ce nu doresc locuitorii din Santa Fe deschiderea orașului lor spre noi veniți din vestul țării? Și de ce atrage, ca un magnet, Los Angeles, oameni din toată lumea, mereu obosiți, mereu deplasându-se spre casă ori spre serviciu? De ce este gratuită intrarea în muzeele naționale din Washington D.C.? Și de ce este foarte scumpă intrarea în muzeele private? De ce poți să găsești în orice oraș măcar un loc în care accesul la Internet este gratuit? De ce sunt scumpe fructele și legumele „bio”? Și de ce este atât de ieftin să mănânci în localuri „fast-food”? De ce există domenii în care nu există concurență, într-o țară a competiției? De ce, în fond, totul este aproape perfect?